

GENTRUM EUROPEJSKICH STUDIÓW
REGIONALNYCH I LOKALNYCH UW

WSPÓLPRACA TRANSGRANICZNA
UNII EUROPEJSKIEJ:
DOŚWIADCZENIA POLSKO-NIEMIECKIE

POD REDAKCJĄ GRZEGORZA GORZELAKA
JOHNA BACHTLERA
MARIUSZA KASPRZYKA

WYDAWNICTWO NAUKOWE
„SCHOLAR”

SPIS TREŚCI

Spis tabel	9
Spis rycin	13
 <i>GRAŻYNA WĘCLEWSKA</i> PRZEDMOWA	19
 <i>GRZEGORZ GORZELAK</i> WSTĘP	21
 <i>MARIUSZ KASPRZYK</i> PROGRAM WSPÓŁPRACY PRZYGRANICZNEJ PHARE POLSKA-NIEMCY W KONTEKŚCIE INICJATYWY WSPÓLOTOWEJ INTERREG II	25
1. INTERREG II A: współpraca transgraniczna	27
2. Współpraca przygraniczna w programie Phare	29
Literatura	40
 <i>ANNA TUCHOLSKA</i> PRAWNO-INSTITUCJONALNE UWARUNKOWANIA WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ W ŚWIETLE USTAWODAWSTWA POLSKIEGO I OBOWIĄZUJĄCYCH NORM PRAWA MIĘDZYNARODOWEGO Z UWZGLĘDNIENIEM SYTUACJI NA POGRANICZU POLSKO-NIEMIECKIM	42
1. Istota, formy i kształtowanie się współpracy transgranicznej – wprowadzenie	42
2. Podmioty uprawnione do prowadzenia działań zmierzających do nawiązywania współpracy euroregionalnej i transgranicznej	45
3. Prawne i finansowe podstawy dotyczące współpracy transgranicznej w Polsce i Europie	47
4. Nowe rozwiązania instytucjonalnoprawne w dziedzinie współpracy transgranicznej	54
5. Wnioski	56
Literatura	57
 <i>WOJCIECH DZIEMIANOWICZ</i> UWARUNKOWANIA GOSPODARCZE WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ Z NIEMCAMI	59
1. Położenie i infrastruktura transportowa	59
2. Potencjał demograficzny	60
3. Potencjał gospodarczy	61
4. Sfery biedy i bogactwa	64
5. Wnioski	75
Literatura	76

KAROL OLEJNICZAK

EWALUACJA PROGRAMÓW POMOCOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ – WPROWADZENIE	79
1. Metodologia ewaluacji Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy 1994–1999	83
2. Trzy poziomy ewaluacji – poziom ogólny	84
3. Trzy poziomy ewaluacji – poziom sektorowy	85
4. Trzy poziomy ewaluacji – poziom szczegółowy	86
Literatura	89

PROGRAM WSPÓŁPRACY PRZYGRANICZNEJ PHARE POLSKA–NIEMCY – UJĘCIE OGÓLNE	90
--	----

MACIEJ SMĘTKOWSKI, KATARZYNA KROK

1. ZNACZENIE PROGRAMU DLA ROZWOJU POLSKI ZACHODNIEJ: PRODUKT REGIONALNY I WYDATKI INWESTYCYJNE	90
1.1. Produkt krajowy brutto	90
1.2. Wydatki inwestycyjne	93
1.3. Wnioski	101

BOHDAN JAŁOWIECKI

2. PROGRAM W OPINII GMIN, INSTYTUCJI I MIESZKAŃCÓW	103
2.1 Uwagi wstępne	103
2.2. Gminy i instytucje	104
2.3. Mieszkańcy	115
2.4. Niemcy i Polacy o sobie	124

SABINE ZILLMER

3. WSPÓŁPRACA POLSKO-NIEMIECKA W OPINII OBYWATELI NADGRANICZNYCH MIAST PODZIELONYCH	128
3.1. Plan badania	129
3.2. Ocena lokalizacji	130
3.3. Przejścia graniczne – argumenty za i przeciw	132
3.4. Uczestnictwo w projektach i inicjatywach transgranicznych	134
3.5. Integracja europejska	138
3.6. Wnioski – euroregiony	139

MACIEJ SMĘTKOWSKI

4. PROGRAM W OPINII PRZEDSIĘBIORCÓW I WYKONAWCÓW PROJEKTÓW	141
4.1. Charakterystyka badanych przedsiębiorstw	142
4.2. Inwestycje realizowane przez gminy	142
4.3. Współpraca euroregionalna	143
4.4. Ocena wykonywania zadań przez gminy	144
4.5. Ocena oddziaływania Programu	145

4.6. Wnioski z badań przedsiębiorstw	145
4.7. Charakterystyka badanych przedsiębiorstw-wykonawców . .	146
4.8. Procedura przetargowa	147
4.9. Realizowane prace	148
4.10. Kondycja przedsiębiorstwa	149
4.11. Plany przetargowe	150
4.12. Wnioski z badań wykonawców	150
PROGRAM WSPÓŁPRACY PRZYGRANICZNEJ PHARE	
POLSKA-NIEMCY – UJĘCIE SEKTOROWE	152
<i>MACIEJ SMĘTKOWSKI</i>	
1. TRANSPORT	152
1.1. Przejścia graniczne	155
1.2. Wnioski	181
1.3. Drogi i obwodnice	183
1.4. Wnioski	193
1.5. Projekty związane z bezpieczeństwem granicy	194
1.6. Podsumowanie	203
Literatura	206
<i>KATARZYNA KROK</i>	
2. OCHRONA ŚRODOWISKA	207
2.1. Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej i ochrona wód w regionie przygranicznym – dorzecze Odry	208
2.2. Gospodarka odpadami	227
2.3. Infrastruktura energetyczna i stan powietrza w polsko-niemieckim regionie przygranicznym	236
2.4. Ochrona lasów	242
<i>KAROL OLEJNICZAK</i>	
3. ZASOBY LUDZKIE I ROZWÓJ GOSPODARCZY	246
3.1. Ogólna charakterystyka priorytetu – zasoby ludzkie	246
3.2. Charakterystyka projektów	249
3.3. Analiza projektów	254
3.4. Studia przypadku	254
3.5. Wnioski	262
3.6. Ogólna charakterystyka priorytetu – rozwój gospodarczy . .	263
3.7. Charakterystyka projektów	265
3.8. Analiza projektów dotyczących rozwoju gospodarczego . . .	270
3.9. Kontekst interwencji	271
3.10. Zasadność interwencji	274
3.11. Efekt łączenia – integracji	275
3.12. Wnioski	276

BOHDAN JAŁOWIECKI, MACIEJ SMĘTKOWSKI

4. MAŁE PROJEKTY EUROREGIONALNE	277
4.1. Statystyki projektów	278
4.2. Lokalizacja	281
4.3. Kategorie tematyczne	283
4.4. Statystyki beneficjentów	285
4.5. Badania ankietowe	286
4.6. Wnioski	291

*KAROL OLEJNICZAK***EWALUACJA PROGRAMU WSPÓŁPRACY**

PRZYGRANICZNEJ PHARE POLSKA-NIEMCY – PROJEKTY	294
1. Ocena rezultatów projektów	294
2. Jakość planowania projektów	298
Literatura	318

*GRZEGORZ GORZELAK***WNIOSKI I REKOMENDACJE**

1. Cele i metodyka analiz	319
2. Poziom 1: ogólna ewaluacja Programu	320
3. Poziom 2: ewaluacja grup projektów według sektorów	325
4. Poziom 3: ocena indywidualnych projektów	336
5. Przygotowanie projektów, wskaźniki, możliwości monitoringu i oceny	337
6. Ocena końcowa Programu	338
7. Rekomendacje	339

*JOHN BACHTLER, SANDRA TAYLOR***WSPÓŁPRACA MIĘDZYREGIONALNA****W UNII EUROPEJSKIEJ: POŻYTKI Z PRZESZŁOŚCI**

I PERSPEKTYWY NA PRZYSZŁOŚĆ	344
1. Wstęp	344
2. Ewolucja programów INTERREG	345
3. Zasięg geograficzny programu INTERREG III	350
4. INTERREG w latach 2007–2013	361

ANEKS

Wybrane inwestycje zrealizowane przy współudziale środków z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy w latach 1994–1999	367
--	-----

NOTY O AUTORACH	377
------------------------------	-----

SPIS TABEL

Program Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy w kontekście inicjatywy wspólnotowej INTERREG II

Tab. 1. Rozkład środków z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska Niemcy w latach 1994–1999	34
Tab. 2. Porównanie zakładanej i zrealizowanej struktury wydatków z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	35
Tab. 3. Struktura projektów według rodzaj beneficjentów Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	36

Uwarunkowania gospodarcze współpracy transgranicznej z Niemcami

Tab. 1. Powierzchnia i liczba ludności w 2001 r.	60
Tab. 2. Wskaźniki demograficzne (2001 r.)	60
Tab. 3. Potencjał gospodarczy w 2000 r.	61
Tab. 4. Struktura wartości dodanej brutto w 2000 r. w cenach bieżących (w procentach)	61
Tab. 5. Wskaźniki charakteryzujące regiony Polski zachodniej na tle kraju	65
Tab. 6. Występowanie typów gmin wiejskich w Polsce zachodniej w 1998 r.	66
Tab. 7. Przemysł w ocenie mieszkańców badanych miejscowości (w procentach)	68
Tab. 8. Sektor MSP w 2000 r. na tle potencjału ludnościowego	69
Tab. 9. Najważniejsze produkty eksportowane i importowane w 1998 r.	71
Tab. 10. Wartość eksportu i importu w 1998 r. <i>per capita</i> (w USD)	72
Tab. 11. Przedsiębiorstwa wysokiej technologii na pograniczu zachodnim w 2000 r.	72
Tab. 12. Odsetek podmiotów z kapitałem zagranicznym w zależności od zainwestowanego kapitału zagranicznego w 1998 r.	73
Tab. 13. Przeciętna atrakcyjność inwestycyjna małych miast (w procentach)	74

Ewaluacja programów pomocowych Unii Europejskiej – Wprowadzenie

Tab. 1. Zestawienie wybranych pytań ewaluacyjnych z typem ewaluacji	81
Tab. 2. Wybrane metody ewaluacji	82
Tab. 3. Łączna ocena projektów Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	88

Program Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy – ujęcie ogólne

Tab. 1. PKB w obszarze wsparcia w latach 1995–2000	91
Tab. 2. Wydatki z Funduszy Strukturalnych w regionach Celu 1 w Unii Europejskiej w latach 2000–2006	92
Tab. 3. Wydatki gmin na obszarze wsparcia w latach 1995–2001	94
Tab. 4. Wydatki powiatów na obszarze wsparcia w 2000 r.	95
Tab. 5. Wydatki województw na obszarze wsparcia w 2000 r.	95
Tab. 6. Wydatki majątkowe sektora samorządowego (w mln euro)	96
Tab. 7. Wydatki majątkowe na infrastrukturę transportową sektora samorządowego (w mln euro)	96
Tab. 8. Wydatki inwestycyjne sektora samorządowego na ochronę środowiska (w mln euro)	97
Tab. 9. Wydatki budżetu państwa na infrastrukturę transportową w 2001 r.	98

Tab. 10.	Wydatki inwestycyjne przedsiębiorstw w latach 1995–2001 (w mln)	99
Tab. 11.	Wydatki inwestycyjne przedsiębiorstw w latach 1995–2001 na ochronę środowiska	100
Tab. 12.	Wydatki funduszy ekologicznych na inwestycje związane z ochroną środowiska w latach 1995–2001	101
Tab. 13.	Program Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy a wskaźniki obszaru wsparcia	102
Tab. 14.	Wydatki na rozwój i modernizację infrastruktury transportowej w obszarze wsparcia a Program Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy 1994–1999 (w mln euro)	102
Tab. 15.	Wydatki na inwestycje związane z ochroną środowiska w obszarze wsparcia Programu według działów finansowania.	103
Tab. 16.	Powody, dla których respondenci nie jeżdżą na zakupy do Polski	134
Tab. 17.	Rodzaje inwestycji gminnych wskazywanych przez przedsiębiorców	143
Tab. 18.	Ocena wykonywania zadań przez samorzady lokalne ($N = 22$).	144
Tab. 19.	Pierwszy rok, w którym firma brała udziału w przetargu na wykonanie prac współfinansowanych z Programu	147
Tab. 20.	Wpływ inwestycji na kondycję przedsiębiorstwa	149

Program Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy – ujęcie sektorowe

Tab. 1.	Struktura projektów w ramach priorytetu „transport” (liczba projektów, w mln euro)	153
Tab. 2.	Lokalizacja projektów transportowych według województw	154
Tab. 3.	Budowa i modernizacja przejść granicznych dofinansowanych z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	157
Tab. 4.	Przejścia graniczne, do których zbudowano lub zmodernizowano drogę w ramach Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	158
Tab. 5.	Dziesięć największych przejść na granicy zachodniej w ruchu osobowym (samochody osobowe i autobusy)	161
Tab. 6.	Znaczenie przejść granicznych dofinansowywanych z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	163
Tab. 7.	Przejścia z dopuszczonym ruchem samochodów ciężarowych na granicy zachodniej (samochody ciężarowe)	166
Tab. 8.	Znaczenie przejść granicznych dofinansowywanych z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy w ruchu samochodów ciężarowych (liczba pojazdów)	167
Tab. 9.	Handel zagraniczny według przejść granicznych (masa towarów)	169
Tab. 10.	Handel zagraniczny według przejść granicznych (wartość towarów w USD)	170
Tab. 11.	Wartość tony towarów w imporcie i eksporcie na granicy polsko-niemieckiej (w zł w cenach z 2001 r.)	171
Tab. 12.	Saldo polskiego handlu zagranicznego przechodzącego przez przejścia na granicy polsko-niemieckiej	172
Tab. 13.	Znaczenie przejść granicznych dofinansowywanych z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy w handlu zagranicznym (masa i wartość towarów)	176

Tab. 14.	Zmiana czasu oczekiwania na granicy polsko-niemieckiej w latach 1992–1999 (w godz.)	178
Tab. 15.	Zmiana czasu oczekiwania na granicy polsko-niemieckiej w latach 1999–2003 (w godz.)	180
Tab. 16.	Przedsięwzięcia transportowe współfinansowane z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	187
Tab. 17.	Długość sieci drogowej w Polsce zachodniej (drogi publiczne o nawierzchni utwardzonej)	189
Tab. 18.	Natężenie ruchu pojazdów na drogach krajowych w obszarze wsparcia Programu – porównanie dróg finansowanych i niefinansowanych z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	190
Tab. 19.	Natężenie ruchu samochodów ciężarowych na drogach krajowych w obszarze wsparcia Programu – porównanie dróg finansowanych i niefinansowanych z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	191
Tab. 20.	Zmiana natężenia ruchu na odcinkach dróg finansowanych z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	192
Tab. 21.	Projekty w ramach Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy związane z poprawą bezpieczeństwa granicy polsko-niemieckiej	196
Tab. 22.	Liczba projektów związanych z gospodarką wodno-ściekową w poszczególnych podtypach według lat	210
Tab. 23.	Udział komunalnych oczyszczalni ścieków finansowanych z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy na obszarze Polski zachodniej	215
Tab. 24.	Rozmieszczenie oczyszczalni ścieków współfinansowanych z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy według regionów hydrograficznych	221
Tab. 25.	Udział ścieków oczyszczanych w oczyszczalniach korzystających z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy w ogóle ścieków oczyszczanych w danym regionie	223
Tab. 26.	Wartość dofinansowania Programu dla projektów związanych z gospodarką odpadami według województw (w euro)	231
Tab. 27.	Udział składowiska odpadów komunalnych współfinansowanych z Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy w województwach dolnośląskim i lubuskim	232
Tab. 28.	Charakterystyka wysypisk	234
Tab. 29.	Udział gmin z inwestycjami współfinansowanymi z Programu na obszarze województw przygranicznych	240
Tab. 30.	Gospodarka lasami w województwie dolnośląskim w latach 1998 i 1999 (ha)	243
Tab. 31.	Cele Wieloletniego Programu Indykatorywnego w ramach priorytetu – rozwój gospodarczy	250
Tab. 32.	Projekty z grupy „zasoby ludzkie” realizowane w ramach Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	251
Tab. 33.	Struktura projektów w ramach priorytetu „zasoby ludzkie” – liczba	252
Tab. 34.	Liczba szkół wyższych (wraz z filiami i wydziałami zamiejscowymi)	256

Tab. 35. Cele Wieloletniego Programu Indykatorywnego w ramach priorytetu „rozwój gospodarczy”	266
Tab. 36. Projekty z grupy „rozwój gospodarczy” realizowane w ramach Programu	267
Tab. 37. Struktura projektów w ramach priorytetu „rozwój gospodarczy” (liczba)	268

Ewaluacja Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy – projekty

Tab. 1. Uzyskane oceny pod względem kryterium rozwoju gospodarczego według rodzajów projektów	296
Tab. 2. Uzyskane oceny pod względem kryterium ochrony środowiska według rodzajów projektów	297
Tab. 3. Uzyskane oceny pod względem kryterium jakości życia mieszkańców według rodzajów projektów	297
Tab. 4. Definicje elementów struktury logicznej projektów	299
Tab. 5. Cele główne i operacyjne priorytetu „transport”, podtyp: drogi graniczne i obwodnice	205
Tab. 6. Wskaźniki realizacji celów projektów transportowych, podtyp: drogi graniczne i obwodnice	306
Tab. 7. Cele główne i operacyjne w ramach podtypu: oczyszczalnie ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej według częstotliwości występowania	308
Tab. 8. Wskaźniki realizacji celów podtypu: oczyszczalnie ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej według częstotliwości występowania	309

Współpraca międzyregionalna w Unii Europejskiej: pożytki z przeszłości i perspektywy na przyszłość

Tab. 1. Zasięg i liczba programów realizowanych w ramach INTERREG I, II i III	349
Tab. 2. Programy INTERREG IIIA w latach 2000–2006	353
Tab. 3. Programy INTERREG IIIB w latach 2000–2006	356
Tab. 4. Programy INTERREG IIIC w latach 2000–2006	358
Tab. 5. Rodzaje projektów otrzymujących wsparcie	361
Tab. 6. Propozycje Komisji Europejskiej dotyczące priorytetów współpracy terytorialnej	362

SPIS RYCIN

Program Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy w kontekście inicjatywy wspólnotowej INTERREG II

Ryc. 1. Zasięg terytorialny Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy w latach 1994–1998	32
Ryc. 2. Struktura projektów realizowanych w ramach Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy (według wartości).	34
Ryc. 3. Liczba projektów zrealizowanych w ramach Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy w latach 1994–1999	36
Ryc. 4. Euroregiony na zachodniej granicy Polski	39

Uwarunkowania gospodarcze współpracy transgranicznej z Niemcami

Ryc. 1. PKB na jednego mieszkańca według NTS3 (2000 r.)	62
Ryc. 2. Dynamika PKB w b. województwach, 1992–1998 (ceny stałe).	63
Ryc. 3. Tempo wzrostu PKB w latach 1998–2000, NTS3 (ceny stałe)	63

Program Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy – ujęcie ogólne

Ryc. 1. Obszar wsparcia w latach 1994–1999 wg NTS3	91
Ryc. 2. Przyczyny, dla których gmina nie uczestniczyła w Programie (procent gmin)	105
Ryc. 3. Lokalizacja gmin uczestniczących w Programie wg nowych województw	106
Ryc. 4. Liczba wniosków złożonych i zaakceptowanych w poszczególnych latach	107
Ryc. 5. Stopień trudności przygotowania wniosków (procent odpowiedzi gmin)	107
Ryc. 6. Udział poszczególnych celów, na które przeznaczono środki z Programu (procent projektów)	108
Ryc. 7. Znaczenie środków z Programu dla rozwoju gminy (procent odpowiedzi)	109
Ryc. 8. Pozytywny wpływ Programu (procent pozytywnych ocen w gminach)	109
Ryc. 9. Ocena zaspokojenia oczekiwań gmin przez Program (procent odpowiedzi)	110
Ryc. 10. Lokalizacja instytucji uczestniczących w Programie według nowych województw (procent)	111
Ryc. 11. Rodzaj instytucji biorących udział w Programie (procent instytucji)	111
Ryc. 12. Liczba wniosków złożonych i zaakceptowanych w poszczególnych latach	112
Ryc. 13. Udział celów, na które przeznaczono środki Programu (procent)	112
Ryc. 14. Dziedziny współpracy z instytucjami z Niemiec w ramach Programu (procent)	113
Ryc. 15. Ocena ogólna wpływu granicy w gminach (procent odpowiedzi)	117
Ryc. 16. Inwestycje zrealizowane w gminach (procent odpowiedzi)	120
Ryc. 17. Wiedza o przynależności do euroregionu (procent odpowiedzi)	121
Ryc. 18. Ocena korzyści z przynależności do euroregionu (procent odpowiedzi)	121
Ryc. 19. Ocena zmian warunków życia w gminie, bez bezrobocia (procent odpowiedzi)	122

Rys. 20. Uczestnicy ankiety przeprowadzonej w niemieckich miastach granicznych	130
Ryc. 21. Stosunek badanych respondentów do cech ich miast związanych z bliskością granicy	131
Ryc. 22. Liczba respondentów odwiedzających Polskę z uwzględnieniem różnych celów podróży	133
Ryc. 23. Uczestnictwo w projektach współpracy transgranicznej wśród respondentów posiadających wiedzę o takich projektach (w procentach)	135
Ryc. 24. Wpływ uczestnictwa w działaniach współpracy transgranicznej na stosunek respondentów do Polski jako odsetek badanych respondentów	136
Ryc. 25. Rozkład wymian szkolnych w polsko-niemieckich miastach nadgranicznych i miastach bliźniaczych jako odsetek uczniów uczestniczących w programach wymiany	137
Ryc. 26. Silne poczucie identyfikacji z różnymi jednostkami przestrzennymi jako odsetek wszystkich respondentów	138
Ryc. 27. Znajomość nazw euroregionów jako odsetek respondentów wiedzących, iż ich miejsce zamieszkania należy do euroregionu	140
Ryc. 28. Wiedza przedsiębiorców o współpracy gminy w ramach euroregionu (procent odpowiedzi)	144
Ryc. 29. Wiedza o Programie Współpracy Przygranicznej Phare Polska-Niemcy i jego ocena przez przedsiębiorców	146
Ryc. 30. Źródła informacji o przetargu (procent wskazań)	148
Ryc. 31. Zatrudnienie w trakcie i po realizacji zlecenia według rodzajów firm	149
Ryc. 32. Preferencje przetargowe badanych przedsiębiorstw	150

Program Współpracy Przygranicznej Phare – ujęcie sektorowe

Ryc. 1. Wartość projektów w ramach priorytetu „transport” w latach 1994–1999 (w euro)	154
Ryc. 2. Struktura projektów w ramach priorytetu „transport” według podtypów (w euro)	154
Ryc. 3. Lokalizacja inwestycji – przejścia graniczne	156
Ryc. 4. Liczba przekroczeń granicy polsko-niemieckiej (w tys.)	159
Ryc. 5. Ruch osobowy na przejściach granicznych według różnych kategorii przejść	164
Ryc. 6. Liczba samochodów ciężarowych przekraczających granicę zachodnią (w tys.)	165
Ryc. 7. Ruch samochodów ciężarowych na przejściach granicznych według różnych kategorii przejść	169
Ryc. 8. Import towarów przez przejścia na granicy polsko-niemieckiej według kategorii przejść	174
Ryc. 9. Eksport towarów przez przejścia na granicy polsko-niemieckiej według kategorii przejść	175
Ryc. 10. Wartość projektów Programu realizowanych w ramach priorytetu „transport”	186
Ryc. 11. Wartość przemytu a ryzyko oraz ryzyko wykrycia i skuteczność przemytu	198
Ryc. 12. Wartość przemytu a wartość przemytu wykrytego	198

Ryc. 13. Wartość przemytu wykrytego przez Straż Graniczną na granicy polsko-niemieckiej w latach 1994–2002 (tys. zł w cenach stałych w 2002 r.)	200
Ryc. 14. Liczba prób przemytu wykrytych przez Straż Graniczną na granicy polsko-niemieckiej w latach 1994–2002	201
Ryc. 15. Udział granicy polsko-niemieckiej w wartości przemytu wykrytego przez Straż Graniczną na wszystkich granicach Polski	201
Ryc. 16. Liczba osób zatrzymanych za nielegalne przekroczenie granicy lub usiłowanie przekroczenia granicy polsko-niemieckiej.	202
Ryc. 17. Projekty w ramach priorytetu „ochrona środowiska” – podtyp: oczyszczalnie ścieków i sieci kanalizacji sanitarnej	208
Ryc. 18. Projekty w ramach priorytetu „ochrona środowiska” – podtyp: sieci kanalizacji sanitarnej	209
Ryc. 19. Całkowita wartość dofinansowania projektów ze źródeł Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy w poszczególnych latach pierwszej edycji Programu (w euro).	211
Ryc. 20. Struktura dofinansowania przyznanego na rozwój infrastruktury wodno-ściekowej według podtypów	211
Ryc. 21. Średnia wartość dofinansowania projektów ze źródeł Programu w poszczególnych latach (w euro)	212
Ryc. 22. Całkowity przyrost długości sieci kanalizacji w latach 1995–2001 w województwach objętych Programem (w km) i udział inwestycji współfinansowanych z Programu (w procentach)	218
Ryc. 23. Nowe przyłącza do sieci kanalizacji sanitarnej wykonane w latach 1995–2001 w województwach objętych Programem (liczba przyłączy) i udział inwestycji Programu (procent)	219
Ryc. 24. Liczba osób korzystających z oczyszczalni ścieków współfinansowanych z Programu w dorzeczu Odry (osoby) i roczna ilość ścieków oczyszczanych w tych obiektach (w hm ³).	224
Ryc. 25. Projekty w ramach priorytetu „ochrona środowiska” – podtyp: gospodarka odpadami	228
Ryc. 26. Średnia wartość dofinansowania projektów na infrastrukturę związaną z gospodarką odpadami w kolejnych latach (w euro).	231
Ryc. 27. Projekty w ramach priorytetu „ochrona środowiska” – podtyp: infrastruktura energetyczna	237
Ryc. 28. Całkowita wartość dofinansowania projektów ze źródeł Programu w poszczególnych latach jego pierwszej edycji (w euro).	238
Ryc. 29. Długość sieci gazowej wybudowanej w latach 1997–2001 (w km)	239
Ryc. 30. Długość sieci gazowej w gminach, w których realizowano projekty współfinansowane z Programu, i ich udział	239
Ryc. 31. Projekty w ramach priorytetu „zasoby ludzkie”	247
Ryc. 32. Projekty w ramach priorytetu „rozwój gospodarczy” – podtyp: turystyka	248
Ryc. 33. Wydatki Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy na podtyp „zasoby ludzkie” (w euro)	252
Ryc. 34. Struktura budżetu Programu dotycząca priorytetu „zasoby ludzkie”	253
Ryc. 35. Zakończone inwestycje wspierane przez projekty Programu w ramach priorytetu „zasoby ludzkie”	253

Ryc. 36.	Udział projektów z poszczególnych edycji Programu w całości inwestycji	255
Ryc. 37.	Liczba studentów w kolejnych latach akademickich	256
Ryc. 38.	Liczba studentów Collegium Polonicum (studenci z Polski oraz studenci zagraniczni)	257
Ryc. 39.	Udział projektów z poszczególnych edycji Programu w całości inwestycji	258
Ryc. 40.	Udział projektów z poszczególnych edycji Programu w kolejnych festiwalach	261
Ryc. 41.	Liczba uczestników festiwalu w latach wspieranych przez Program Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	261
Ryc. 42.	Wydatki Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy na rozwój gospodarczy (w euro)	269
Ryc. 43.	Zakończone inwestycje wspierane przez Program Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy	270
Ryc. 44.	Liczba turystycznych obiektów noclegowych	271
Ryc. 45.	Turyści korzystający z noclegów	272
Ryc. 46.	Udział turystów zagranicznych w ogólnej liczbie turystów korzystających z noclegów (w procentach)	273
Ryc. 47.	Liczba małych projektów euroregionalnych w latach 1995–1999	279
Ryc. 48.	Wysokość dofinansowania udzielonego beneficjentom małych projektów euroregionalnych w latach 1995–1999 (w euro)	279
Ryc. 49.	Liczba zrealizowanych małych projektów euroregionalnych według euroregionów	280
Ryc. 50.	Wartość dofinansowania małych projektów euroregionalnych według euroregionów (w zł)	280
Ryc. 51.	Zrealizowane małe projekty euroregionalne według gmin	282
Ryc. 52.	Samorządy gminne zaangażowane w małe projekty euroregionalne	283
Ryc. 53.	Struktura tematyczna małych projektów euroregionalnych według liczby projektów	284
Ryc. 54.	Struktura tematyczna małych projektów euroregionalnych według wartości projektów	284
Ryc. 55.	Struktura beneficjentów małych projektów euroregionalnych	285
Ryc. 56.	Struktura beneficjentów małych projektów euroregionalnych według wartości projektów	286
Ryc. 57.	Rodzaj instytucji realizujących małe projekty euroregionalne	286
Ryc. 58.	Źródło informacji o Programie (procent odpowiedzi)	287
Ryc. 59.	Liczba wniosków dotyczących małych projektów składanych i zaakceptowanych w poszczególnych latach	288
Ryc. 60.	Ocena stopnia trudności przygotowania wniosków przez instytucje realizujące małe projekty (procent odpowiedzi)	288
Ryc. 61.	Wykorzystanie środków przeznaczonych na małe projekty (procent odpowiedzi)	289
Ryc. 62.	Rola środków z Programu dla działalności instytucji (procent odpowiedzi)	289
Ryc. 63.	Wpływ realizacji małych projektów na zmianę nastawienia mieszkańców do Niemców i obywateli Unii Europejskiej (procent odpowiedzi)	290

Ryc. 64. Współpraca instytucji realizujących małe projekty z instytucjami z innych krajów (procent instytucji)	290
Ryc. 65. Dziedziny współpracy z instytucjami w Niemczech w ramach Programu i poza nim (procent instytucji)	291

Ewaluacja Programu Współpracy Przygranicznej Phare Polska–Niemcy – projekty

Ryc. 1. Projekty według średnich otrzymanych ocen	295
Ryc. 2. Oceny projektów według kryterium rozwoju gospodarczego . . .	295
Ryc. 3. Oceny projektów według kryterium ochrony środowiska	296
Ryc. 4. Oceny projektów według kryterium jakości życia mieszkańców.	297
Ryc. 5. Czy struktura logiczna celów była poprawna?	300
Ryc. 6. Czy cele były spójne, jednoznaczne i realne?	301
Ryc. 7. Czy do zadeklarowanych celów dobrano wskaźniki?	302
Ryc. 8. Czy wskaźniki te były dostępne i zbierane?	302
Ryc. 9. Czy beneficjenci podali wartości dla wskaźników, o które pytało konsorcjum?	303
Ryc. 10. Czy wartości wskaźników były realne?	303

Wnioski i rekomendacje

Ryc. 1. Obszar objęty Programem na pograniczu polsko-niemieckim . . .	319
Ryc. 2. Projekty według średnich osiągniętych ocen	337